

Verkenning

Gemeente Dantumadiel

Versie 4 – mei 2025

Colofon

Opdrachtgever: Gemeenteraad Dantumadiel

Rapport gegevens

Rapport: Verkenning politieke situatie gemeente Dantumadiel
Opsteller: Menno Brouwer
Versie: 4
Datum: 20 mei 2025

Gemeente Dantumadiel
Postbus 22
9104 ZG Damwâld
Tel. (0511) 71 70 00
info@dantumadiel.frl
www.dantumadiel.frl

Geachte leden van de Gemeenteraad van Dantumadiel,

In deze notitie zijn de bevindingen van ondergetekende in de rol van verkenner met betrekking tot de huidige politieke en bestuurlijke situatie in de gemeente Dantumadiel neergelegd. Ook kunt u lezen hoe het proces doorlopen is en hoe ik tot mijn advies ben gekomen.

Met vriendelijke groeten,

Menno Brouwer

1 Het advies

Het advies luidt:

1. Geef voor de resterende collegeperiode de fracties van CDA, GBD en Sociaal Links de opdracht een nieuwe coalitie te smeden; en
2. Vraag het CDA een invullingsvoorstel te doen voor de vacante wethouders functie

Een snelle coalitievorming is gewenst. Het gaat om een relatief korte periode, plm. 10 maanden. In maart 2026 zijn immers al de volgende gemeenteraadsverkiezingen.

1.1 De aanleiding

Eind april 2025 heeft de fractie van de ChristenUnie besloten uit de coalitie van GBD, Sociaal Links, CU en SGP te stappen, waardoor deze coalitie zijn meerderheid heeft verloren. Resultante was ook het vertrek van de wethouder van de CU uit het College van Burgemeester en Wethouders. Beide gegevenheden zijn bestuurlijk onwenselijk. De gemeenteraad heeft op 6 mei 2025 unaniem een motie aangenomen die oproept om:

- een verkenner aan te stellen om de huidige politieke situatie te verkennen;
- deze verkenner de opdracht te geven om met alle fracties afzonderlijk in gesprek te gaan over hun visie op de te vormen coalitie, inhoudelijke speerpunten, en mogelijke bestuursdeelname;
- de verkenner te verzoeken om zo snel mogelijk zijn/haar bevindingen schriftelijk en/of mondeling te rapporteren aan de gemeenteraad.

De fracties van GBD en CDA Dantumadiel zijn door de raad gemachtigd het verkenningsproces te initiëren.

1.2 Het verkenningsproces

Op 7 mei jongstleden heb ik met de fractievoorzitters van CDA en GBD gesproken en op 8 mei heb ik de opdracht, zoals verwoord in bovenstaande motie, aangenomen. Direct daarna ben ik begonnen met de gesprekken.

In deze notitie zijn mijn bevindingen neergelegd en kunt u lezen hoe het proces doorlopen is en hoe ik tot mijn advies ben gekomen om voor de resterende collegeperiode de fracties van CDA, GBD en Sociaal Links te verzoeken een nieuwe coalitie te smeden en tevens het CDA te verzoeken een invullingsvoorstel te doen voor de vacante wethouders functie. Het gaat om een relatief korte periode, plm. 10 maanden. In maart 2026 zijn immers al de volgende gemeenteraadsverkiezingen.

De huidige samenstelling van de gemeenteraad van Dantumadiel is als volgt.

Partij	Aantal zetels
CDA	4
GBD	4
Sociaal Links	3
CU	3
FNP	2
SGP	1
Totaal	17

Na de verkiezingen in 2022 is een coalitie gevormd, bestaande uit de fracties van GBD, Sociaal Links, Christen Unie en SGP. GBD, Sociaal Links en CU leverden elk een wethouder.

De verkenning heeft plaatsgevonden in één gespreksronde. Er is met alle zes partijen gesproken, steeds één partij tegelijk. Bij elk gesprek waren aanwezig twee vertegenwoordigers van de politieke partij, de verkenner, de directieadviseur en een medewerker van het directiesecretariaat. Kernvragen waren:

1. hoe de partijen tegen de huidige bestuurlijke situatie aankijken;
2. hoe de toekomstige samenwerking en de relatie tussen coalitie en oppositie op orde kan worden gebracht, en
3. welke opties zij zien voor de samenstelling van de nieuwe coalitie.

Het oorspronkelijke plan om de gespreksverslagen als bijlage bij dit advies te voegen, waarmee de verslagen dan openbaar zouden zijn, kon niet op volledige consensus bij de partijen rekenen. Eén fractie heeft zich duidelijk uitgesproken tegen openbaarheid, enkele andere fracties bleken ook reserves te hebben. Het gegeven dat consensus ontbreekt bij dit aspect, heeft mij doen besluiten de individuele gespreksverslagen vertrouwelijk te houden. De fracties zijn wel unaniem in het doel van de gesprekken: het op zo kort mogelijke termijn komen tot een meerderheidscoalitie en het college aanvullen met een derde wethouder.

1.3 De bevindingen

Voor de optie van een minderheidscoalitie, bestaande uit de huidige coalitie zonder de CU, blijkt bij alle partijen geen draagvlak. Dat bleek al uit het raadsdebat van 6 mei jl. en dat is nog eens bevestigd in de gesprekken met de fracties.

Uit de gesprekken met de fracties komt naar voren dat er op het inhoudelijke vlak voldoende aanknopingspunten voor de zes partijen zijn om een samenwerking mogelijk te maken. Programmatische verschillen (b)lijken overbrugbaar. Bovendien beschikt bestuurlijk Dantumadiel over een lopend raadsakkoord, waarin de partijen uit de raad de afspraken hebben vastgelegd over de plannen en ambities voor de bestuursperiode 2022 – 2026. De afspraken zijn op hoofdlijnen gemaakt en bieden het kader voor nadere invulling. Sociaal Links en de FNP pleiten voor een voortzetting van dit brede raadsakkoord. Sociaal Links benoemt daarbij het belang van openheid, transparantie en (financiële) stabiliteit en de FNP heeft aangegeven dat de inhoudelijke focus de komende periode zou moeten liggen op de uitvoering van de begrotingsplannen van 2024 en 2025.

Alleen de SGP heeft als concreet breekpunt een mogelijke zondagopenstelling van winkels genoemd. En de CU heeft aangegeven dat ze niet zonder reden uit de coalitie is gestapt. De CU ziet voor zichzelf naast GBD geen plek in de coalitie. Voor zowel de CU als de SGP ligt coalitiedeelname dan ook niet voor de hand.

Alle fracties benadrukken het belang van continuïteit. Ze hebben aangegeven dat het belangrijk is dat de twee zittende wethouders van GBD en Sociaal Links de bestuurlijke termijn van 4 jaar kunnen afmaken. Onder handen zijn een aantal belangrijke dossiers, onder andere op het gebied van Wonen, Ruimtelijke Ordening en Recreatie & Toerisme, die aandacht behoeven en waarvan de voortgang niet moet stagneren. Alle partijen hebben het vertrouwen uitgesproken in beide wethouders, dat is een belangrijk gegeven. Naast programmatische aanknopingspunten, is vertrouwen een tweede basisvoorwaarde voor een stabiele coalitie. Een snelle coalitevorming is een wens die alle fracties in de gesprekken nadrukkelijk hebben geuit.

De fracties van GBD en CDA hebben zich eerder al uitgesproken om gezamenlijk op te trekken met betrekking tot de vorming van de nieuwe coalitie. Met in totaal 8 zetels vormen deze partijen daarmee de basis van de nieuwe coalitie. Voor de vorming van een meerderheidscoalitie is minimaal nog een derde partij nodig. De raadsbrede wens met betrekking tot het behoud van de zittende wethouders maakt dat Sociaal Links de eerstaangewezen partij is voor coalitiedeelname. De drie partijen gezamenlijk kunnen dan een ruime en stabiele meerderheidscoalitie vormen met 11 zetels.

Optioneel zou een vier-partijen-coalitie met ook de FNP erbij ook nog een mogelijkheid kunnen zijn, maar is in deze fase minder wenselijk. Een drie-partijen-coalitie van CDA, GBD en Sociaal Links heeft in deze situatie de voorkeur, gezien de korte regeerperiode van slechts 10 maanden. Om nog iets te kunnen doen is een snelle coalitevorming een belangrijke voorwaarde en - misschien nog wel belangrijker- dat geldt ook voor een snelle aanvulling van het College van B&W met de benoeming van een nieuwe wethouder. Het CDA verwacht op korte termijn een geschikte kandidaat-wethouder te kunnen voordragen. Rekening houdend met

de verplichting van een antecedentenonderzoek, moet het mogelijk zijn deze nieuwe wethouder dan nog voor het zomerreces te benoemen.

1.4 Het vervolg

Mijn advies is om de fracties van CDA, GBD en Sociaal Links gezamenlijk te verzoeken stappen te zetten richting de formatie van een nieuwe coalitie. En het CDA te vragen een voordracht te doen voor de invulling van de openstaande wethouderspost. Ik zie geen beletselen waardoor deze coalitie onverhoopt niet tot stand zou komen.

Mij rest nog de betrokken ambtelijke medewerkers hartelijk te bedanken voor de voortreffelijke samenwerking en ondersteuning die ik heb mogen ontvangen. Tot slot wens ik uw Raad nog een goede en succesvolle resterende bestuursperiode toe.

Met vriendelijke groeten,

Menno Brouwer